

Sygn. akt V ACa 342/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Koźma
Sędziowie:	SA Artur Lesiak (spr.) SA Katarzyna Przybylska
Protokolant:	stażysta Anna Machajewska

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa K. P. (1)

przeciwko J. P. (1)

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 17 września 2012 r. sygn. akt I C 610/10

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. oddala wniosek pełnomocnika powoda o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt: V ACa 342 /13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 września 2012 r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo K. P. (1) przeciwko J. P. (1) o unieważnienie umowy darowizny nieruchomości położonej w I. przy ul. (...), zawartej w dniu 19 maja 2003 r. pomiędzy ojcem stron – M. P. (1) a pozwaną J. P. (1).

Podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

Powód i pozwana są dziećmi M. P. (1). W dniu 19 maja 2003 r. M. P. (1) podarował swojej córce J. P. (1) nieruchomości położoną w I. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW (...). Pozwana stała się jedyną właścicielką przedmiotowej nieruchomości. M. P. (1) był osobą niepełnosprawną zaliczoną do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności i z tego tytułu pobierał świadczenie rentowe.

M. P. (1) w latach 1995-2005 leczył się z powodu(...). W dniu 19 maja 2003 r. M. P. (1) był w stanie świadomie i swobodnie wyrażać wolę i podejmować decyzję w sprawach istotnych jak dysponowanie majątkiem, zawierając umowę darowizny w formie aktu notarialnego. M. P. (1) zmarł w dniu 21 stycznia 2005 r.

Sąd uznał za wiarygodne dowody z dokumentów zebrane w sprawie, albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów.

Sąd nie znalazł podstaw do podważenia wiarygodności zeznań przesłuchanych w sprawie świadków w osobach: M. S. (1), H. R., K. G., Ł. P., M. G., M. P. (2), P. S., H. P. i K. S., B. J., K. M..

Sąd dał wiarę pisemnej i ustnej opinii biegłego sądowego z dziedziny (...) K. P. (2), opartej na fachowej wiedzy biegłego i jego wieloletnim doświadczeniu. Sąd w pełni podzielił wnioski końcowe sporządzonej opinii. Biegły na podstawie dołączonej do akt dokumentacji medycznej M. P. (1) bardzo szczegółowo, dokładnie i jasno opisał jego stan zdrowia psychicznego. Treść pisemnej opinii precyzyjnie odpowiada tezie dowodowej zawartej w postanowieniu o dopuszczeniu i przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego sądowego z dnia 22 kwietnia 2011 r. Biegły również dokładnie, jasno i rzeczowo odpowiedział na pytania strony pozwanej w opinii ustnej na posiedzeniu w dniu 10 września 2012 r. Z treści opinii biegłego jednoznacznie wynika, iż M. P. (1) nie ujawniał (...)które nie wyłączały jego zdolności do świadomego albo swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli, był zdolny do świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli z rozeznaniem co do ich treści oraz skutków złożenia tych oświadczeń woli.

Sąd oddalił wniosek dowodowy strony powodowej o dopuszczenie kolejnego dowodu z opinii biegłego z dziedziny (...) na okoliczność: „czym charakteryzowały się schorzenia (...) M. P. (1), z (...)M. P. (1) w dniu 19.05.2003r. i czy mogły mieć one wpływ na świadome i swobodne podejmowanie przez niego decyzji i wyrażanie woli, a jeśli nie to dlaczego”, ponieważ okoliczności na jakie miałby on zostać przeprowadzony nie mają znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu, w świetle szczegółowej i fachowej opinii biegłego z dziedziny (...) K. P. (2), której wiarygodność nie została w skuteczny sposób podważona przez żadną ze stron w trakcie postępowania.

Sąd oddalił wniosek strony powodowej o przesłuchanie w charakterze świadka J. P. (2), albowiem okoliczność na jaką miał on zostać przesłuchany została w wyczerpujący sposób wyjaśniona przez biegłego (...), który na podstawie zgromadzonej dokumentacji medycznej M. P. (1) wydał opinię, której wnioski Sąd podzielił w całości.

Sąd oddalił również wniosek strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, albowiem w ocenie sądu, okoliczność zdolności M. P. (1) w dniu sporządzenia umowy z dnia 19.05.2003r. do świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli z rozeznaniem co do ich treści oraz skutków złożenia tych oświadczeń woli- została już dostatecznie wyjaśniona na podstawie innych wiarygodnych dowodów zebranych w sprawie.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda jest bezzasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu, powód posiada interes prawny (art. 189 k.p.c.) w domaganiu się ustalenia nieważności powyższej umowy sprzedaży. Powód jest synem zmarłego darczyńcy M. P. (1) i wskutek dokonania przez niego umowy darowizny został pozbawiony należnego mu udziału w nieruchomości. Ponadto za zgodą darczyńcy zamieszkiwał wraz z rodziną w przedmiotowej nieruchomości, a obecnie został wezwany przez nową właścicielkę, tj. pozwaną -do jej opuszczenia.

Ustawodawca przewidział, iż oświadczenie woli może być obarczone wadą. Błąd, podstęp czy groźba są wadami oświadczenia woli powodującymi względną nieważność czynności prawnej, czyli jej wzruszalność. Możliwość uchylecia się od skutków wadliwego oświadczenia woli jest prawem podmiotowym kształtującym, którego realizacja następuje poprzez złożenie drugiej stronie czynności prawnej stosownego oświadczenia woli na piśmie. Tym

oświadczeniem może być także pozew, wówczas datę uchylecia się od skutków oświadczenia woli stanowi chwila doręczenia pozwu (Wyrok S.A. w Lublinie z dnia 29 czerwca 1999r. I ACa 192/99 OSA 2000/3/13).

Zgodnie z dyspozycją art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Powód w przedmiotowej sprawie wywodził, że jego ojciec M. P. (1) cierpiał na chorobę(...), z powodu której otrzymywał świadczenie rentowe. W piśmie z dnia 1 lutego 2011 r. wskazał, że jego ojciec był (...) Podnosił, że jego ojciec w momencie zawierania umowy, tj. w dniu 19.05.2003r. był w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Powód sugerował, że jego siostra-pozwana wykorzystała fakt braku rozeznania ojca i pod jej wpływem darował on jej całą-będącą jego własnością- nieruchomość.

Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczności podane przez powoda nie zasługują na uwzględnienie. Powód w żaden sposób nie udowodnił podnoszonych w pozwie okoliczności.

W niniejszej sprawie analizując materiał dowodowy Sąd uznał, że powód nie udowodnił, że jego ojciec M. P. (1) zawierając w dniu 19 maja 2003 r. umowę darowizny był w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji. Zebrana w sprawie dokumentacja medyczna M. P. (1) nie wskazuje, że cierpiał on na chorobę(...)

Biegły lekarz (...) K. P. (2) po dokonanej analizie zgromadzonej w aktach sprawy dokumentacji medycznej M. P. (1), jednoznacznie stwierdził, że w dniu zawarcia umowy darowizny, tj. 19 maja 2003 r. był on w stanie świadomie i swobodnie wyrażać wolę i podejmować decyzję w sprawach istotnych jak dysponowanie majątkiem zawierając umowę-darowizny w formie aktu notarialnego. Biegły stwierdził, że darczyńca nie ujawniał objawów choroby (...). Biegły dodał, że dolegliwości zdrowotne na które cierpiał darczyńca nie wyłączały jego zdolności do świadomego lub swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. M. P. (1), zdaniem biegłego, był zdolny do świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli z rozeznaniem, co do treści oraz skutków złożenia tego oświadczenia woli.

Przesłuchani w sprawie członkowie rodziny powoda, tj. rodzeństwo w osobach K. G., Ł. P., M. G., M. P. (2) oraz synowa H. P. jednoznacznie zeznali, że ich ojciec nie był osobą chorą (...).

W zeznaniach w/w świadków przewija się okoliczność leczenia M. P. (1) na schorzenia związane głównie z jego podeszłym wiekiem. Świadczenie ci nie zeznali, by M. P. (1) w 2003 r. nie miał zachowanej pełnej świadomości i zdolności do rozpoznania znaczenia podejmowanych decyzji. Świadczenie ci, będący z racji pokrewieństwa, blisko z M. P. (1) zgodnie zeznali, że normalnie funkcjonował, między innymi cały czas zajmował się administracją posiadanej kamienicy.

Przesłuchana w charakterze świadka M. S. (1) - notariusz przed, którą doszło do zawarcia w dniu 19 maja 2003 r. umowy darowizny zeznała, że jeśli miałyby wątpliwości co do zdolności darczyńcy do rozpoznania znaczenia zawieranej umowy, to odmówiłaby sporządzenia aktu notarialnego. Dodała, że w przypadku sporządzania aktów notarialnych poza kancelarią, np. w domu jednej ze stron, tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie- to zachowuje wówczas szczególną ostrożność aby ocenić zdolność strony umowy do zrozumienia postanowień zawartej umowy i jej skutków.

Przesłuchana w charakterze świadka lekarz B. J. opisała w swoich zeznaniach jednostki chorobowe na jakie cierpiał M. P. (1). Jednoznacznie zaprzeczyła, by występowała u niego choroba (...)

Z analizy zgromadzonego materiału dowodowego, a w szczególności zeznań świadków będących rodziną powoda wynika, że istnieje między nim, a rodzeństwem konflikt zrodzony na tle faktu, iż pozwana została jedyną właścicielką całej nieruchomości należącej do ojca powoda. Na uwagę zasługuje, zdaniem Sądu, okoliczność, że z całego rodzeństwa tylko powód kwestionuje ważność zawartej umowy darowizny, a pozostali członkowie rodziny zaakceptowali jej

postanowienia, które przed śmiercią M. P. (1) znali. Reasumując, zdaniem Sądu, notarialna umowa darowizny nieruchomości położonej w I. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW (...), zawarta w dniu 19 maja 2003 r. w Kancelarii Notarialnej w I., zapisana w repertorium (...) pomiędzy M. P. (1), a pozwaną J. P. (1) jest ważna.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 ust.7 i § 2 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002r.Nr 163, poz. 1348) Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3617,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powód w wywiezionej apelacji zaskarżył wyrok w całości i wniósł o jego zmianę i uznanie za nieważną umowę darowizny z dnia 19 maja 2003 r. oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego lub obciążenie Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...) kosztami nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu. Ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego - art. 82 kc poprzez błędną jego interpretację polegającą na przyjęciu, że wyłącznie choroba psychiczna mogłaby być stanem wyłączającym u 86 letniego M. P. (1) świadome i swobodne podejmowanie decyzji i wyrażanie woli i założeniu, że stanu takiego nie mogły spowodować (...),
2. nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i w konsekwencji nie wyjaśnienie istoty sprawy poprzez oddalenie wniosku dowodowego powoda o powołanie świadka J. P. (2) i biegłego z dziedziny (...) celem udzielenia odpowiedzi na pytanie czy potwierdzone w toku postępowania zmiany (...), mogły u 86 -letniego M. P. (1) wywołać w dniu 19.05.2003 stan wyłączający świadome i swobodne podejmowanie decyzji i wyrażanie woli, a nadto poprzez oddalenie wniosku dowodowego strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron, w tym powoda, co również uniemożliwiło wyjaśnienie szeregu okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy,
3. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału i przekroczenie zasady swobodnej oceny materiału dowodowego poprzez całkowicie dowolne ustalenie, że powód pozostaje w konflikcie z resztą rodzeństwa, mimo że nikt ze świadków na tę okoliczność nie zeznawał, a powód zeznań złożyć nie miał okazji, albowiem Sąd oddalił wnioski o jego przesłuchanie. Analogicznie całkowicie dowolnie i bezpodstawnie dokonał Sąd ustalenia, że całe rodzeństwo, w m również powód wiedzieli o uczynionej darowiznie i wszyscy poza powodem się nią zgadzali. Okoliczności tej również nikt w toku postępowania nie potwierdził, a wód nie miał okazji się w tej kwestii wypowiedzieć, albowiem Sąd oddalił wnioski o jego przesłuchanie.

Pełnomocnik pozwanej na rozprawie apelacyjnej w dniu 11 lipca 2013 r. wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie

Sąd Apelacyjny podziela dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne i rozważania w zakresie oceny materiału dowodowego oraz podstawy prawnej rozstrzygnięcia, przyjmując je za podstawę także własnego rozstrzygnięcia i odwołuje się do nich bez potrzeby ich powtarzania.

Bezpodstawny jest zarzut naruszenia art. 82 k.c. Przede wszystkim wbrew treści sformułowanego zarzutu, Sąd I instancji nie przyjął, że wyłącznie choroba (...) mogła być stanem wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażeniu woli. Sąd I instancji wyraźnie zaznaczył, że M. P. (1) nie ujawniał „...innego wyraźnego zakłócenia czynności (...)” Sąd I instancji nie założył też, jak to sugeruje skarżący, że schorzenia(...)nie mogą wywołać stanu, o którym mowa

w art. 82 k.c. Sąd I instancji dzieląc opinię biegłego przyjął, że M. P. (1) „cierpiał na dolegliwości (...), które nie wyłączały jego zdolności do świadomego albo swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli”.

Chybiony jest także zarzut niewyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jeśli chodzi o oddalenie wniosku dowodowego o powołanie świadka J. P. (2), to wypada zauważyć, że wniosek ten został oddalony na rozprawie w dniu 16 marca 2011 r., a pełnomocnik powoda będąc obecna na rozprawie nie wniosła zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c., przez co powód utracił możliwość powoływania się na to uchybienie w toku dalszego postępowania.

Odnosnie zaś wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny (...)i przesłuchania stron, to zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. zostały zgłoszone na rozprawie w dniu 10 września 2012 r. jednak stwierdzić trzeba, że stanowisko Sądu I instancji, które oddalił powyższe wnioski dowodowe, było w pełni prawidłowe.

Określona dla biegłego z dziedziny (...) teza dowodowa zawierała pytanie, czy choroba M. P. (1) jako podstawę skierowania go na rentę inwalidzką miała wpływ na możliwość świadomego i swobodnego wyrażania woli przez niego w wieku 86 lat. Biegły wyjaśnił, że (...), ale u M. P. (1) (...). W toku dalszego leczenia nie zaobserwowano jakichkolwiek objawów mogących świadczyć o zakłóceniach czynności (...), co doprowadziło biegłego do konkluzji, że w czasie sporządzania umowy darowizny takie zaburzenia nie występowały, gdyż musiałyby być widoczne dla notariusza. Powyższe stwierdzenie biegłego koresponduje z zeznaniami świadka – notariusza M. S. (2), która w razie zaobserwowania jakichkolwiek objawów wskazujących na brak zdolności darczyńcy do sporządzenia umowy, odmówiłaby dokonania czynności notarialnej. Powołany w sprawie biegły stwierdził zatem jednoznacznie, że „dolegliwości (...), na które cierpiał M. P. (1), nie wyłączały jego zdolności do świadomego albo swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli” (k. 178). W świetle takich dowodów bezprzedmiotowy był więc wniosek powoda o dopuszczanie dowodu z opinii biegłego (...) na okoliczność czym charakteryzowały się schorzenia(...), na które przez wiele lat cierpiał M. P. (1), z(...)uogólnioną włącznie, jakie skutki tych schorzeń mogły wystąpić u osoby dotkniętej będącej w wieku jak M. P. (1) w dniu 19 maja 2003 r., i czy mogły one mieć wpływ na świadome i swobodne podjęcie przez niego decyzji i wyrażenie woli. Przede wszystkim trzeba podkreślić, że z treści art. 82 k.c. wynika, iż przyczyna wyłączenia świadomości lub swobody nie ma znaczenia, jedynie przykładowo są wyliczone takie przyczyny, jak choroba (...). Przyczyny mają tu charakter drugorzędny, z punktu widzenia skutków prawnych są bez znaczenia, ważny jest skutek, a nie przyczyna tych zaburzeń (...). Dlatego też bezprzedmiotowe byłby ustalenie, czym charakteryzują się schorzenia(...). Nie ma też znaczenia hipotetyczna możliwość wpływu danej przyczyny na powstanie stanu wyłączającego świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Istotne w niniejszej sprawie jest to, że z treści opinii biegłego wynika jednoznacznie, iż schorzenia(...), na które cierpiał M. P. (1), nie wywołały u niego w dniu 19 maja 2003 r. stanu, o którym mowa w art. 82 k.c. Utrwalony jest zaś w judykaturze pogląd, że samo niezadowolenie strony z niekorzystnej dla niej opinii, nie może stanowić podstawy do powołania kolejnego biegłego, jeśli strona nie wykaże, że opinia jest niepełna lub zawiera błędy, które dyskwalifikują jej wartość dowodową. Przesłuchany na rozprawie w dniu 10 września 2012 r. biegły w sposób wyczerpujący odpowiedział na pytania pełnomocnika powoda. Skoro zatem strona powodowa nie zakwestionowała skutecznie opinii biegłego, brak było podstaw do dopuszczania dowodu z opinii kolejnego biegłego.

Dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny. Zgodnie z art. 299 k.p.c. przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron dopuszczalne jest wyjątkowo, gdy w świetle oceny sądu, opartej na całokształcie okoliczności sprawy, brak jest w ogóle innych środków dowodowych albo gdy istniejące okazały się niewystarczające do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Kwestia zdolności M. P. (1) do sporządzenia kwestionowanej czynności prawnej zostało wyjaśnione w toku postępowania dowodowego. Niewłaściwe byłoby więc przesłuchiwanie stron co do wyjaśnionych już za pomocą innych środków dowodowych okoliczności faktycznych będących przedmiotem postępowania dowodowego. Ten środek dowodowy nie może być traktowany jako dowód mający na celu sprawdzenie wyników dotychczasowego postępowania dowodowego.

Bezprzedmiotowy jest także zarzut sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów. Z uzasadnienia Sądu nie wynika, że powód znał treść umowy darowizny. Sąd I instancji stwierdził jedynie, że znali i akceptowali je pozostali członkowie rodziny. K. G. (k. 66 v.): „Ja wiem, że ojciec darował w 2003 r. kamienicę swojej najmłodszej córce (...). Wcześniej do konsultował ze wszystkimi dziećmi, również z K., który sam mówił, aby ojciec to wszystko darował A.”. Ł. P. (k. 67): „Ja słyszałem, że ojciec swój udział w kamienicy darował siostrze J. (...). Ojciec przed dokonaniem tej darowizny rozmawiał ze mną, że zamierza darować swój udział pozwanej. M. G. (k. 67): „Ja wiem, że ojciec podarował mojej siostrze J. udział w nieruchomości. On zawsze mówił, że ta nieruchomość będzie dla niej”. M. P. (2) (k. 68): „Ojciec wielokrotnie rozmawiał ze mną i ja miałem to w świadomości zakodowanej, że ojciec chciał siostrze mojej J. przepisać tę kamienicę i ja się tym zgadzałem”. Powyższe zeznania dają podstawę do przyjęcia kwestionowanych przez powoda faktów jako udowodnionych. Zakwestionowanie oceny dowodów nie może polegać wyłącznie na przedstawieniu odmiennej od sądu ich oceny, jeśli strona nie wykaże błędów logicznych w rozumowaniu sądu. Należy też zaznaczyć, że okoliczność czy powód istotnie pozostaje z resztą rodziny w konflikcie i czy treść umowy znali pozostali członkowie rodziny nie ma wpływu na treść rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie chodzi bowiem o ustalenie stanu psychicznego darczyńcy, a nie tego, jak obecnie kształtują się relacje w rodzinie darczyńcy.

W tym stanie rzeczy nie podzielając wskazanych wyżej zarzutów apelacji ani argumentacji zgłoszonej na ich poparcie, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Nadmienić należy, iż przyznane stronie zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia od obowiązku zwrotu drugiej stronie poniesionych przez nią kosztów procesu.

Pełnomocnik powoda ustanowiony z urzędu nie zgłosił wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawierającego oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części. Niezłożenie takiego wniosku w postępowaniu odwoławczym powoduje wygaśnięcie roszczenia o zwrot kosztów procesu tego postępowania (zob. postanowienie SN z dnia 28 grudnia 1972 r., II PO 36/72, OSP 1973, z. 7–8, poz. 160). W treści apelacji zawarty jest wprawdzie wniosek o obciążenie Skarbu Państwa kosztami nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu, jednakże wniosek ten złożony został przez pełnomocnika w wyboru. Dopiero po wniesieniu apelacji ustanowiony został dla powoda pełnomocnik z urzędu. Okoliczność, iż jako pełnomocnik z urzędu wyznaczona została ta sama osoba, która wcześniej była pełnomocnikiem z wyboru, nie konwaliduje braku stosownego wniosku złożonego już przez pełnomocnika z urzędu, zawierającego przy tym oświadczenie, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej nie zostały zapłacone w całości lub w części. Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił zawarty w apelacji wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym (art. 109 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).